

Gajdoš, Július

## Úvodem

*Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Q, Řada teatrologická.* 2004, vol. 53, iss. Q7, pp. [5]-7

ISBN 80-210-3432-7

ISSN 1214-0406

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/114584>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

## ÚVODEM

Studie uveřejněné v tomto čísle lze zahrnout pod společnou problematiku vycházející z oblastí výzkumu, jejichž základní platformou je oblast teorie a dějin českého a světového divadla. Záběr těchto prací odpovídá tedy struktuře studijního programu Ústavu pro studium divadla a interaktivních médií.

V kontextu českého divadla se významným osobnostem české režie věnují dva příspěvky. Inscenační podobu hry Petra Weisse – *Marat/Sade* a režijní pojetí Evžena Sokolovského v Mahenově činohře v 60. letech popisuje Klára Kolářová ve své studii *Weissův Marat/Sade v inscenaci Evžena Sokolovského v Mahenově činohře*. Sokolovského první české uvedení tohoto proslaveného – dnes již kultovního – představení Petera Brooka, bylo u nás odbornou veřejností přijato s rozpaky. Autorka však poukazuje na filozoficko-politický aspekt představení, realizovaného formou „divadla na divadle“ a osobitý tvůrčí přístup režiséra, oceněný také zahraničním kritikem. Další významnou osobností české divadelní režie minulého století, Jiřím Frejkou, se zabývá Andrea Jochmanová. Ve svém článku se zaměřuje na poměrně zapomenuté Frejkovo představení – *Když ženy něco slaví* z 20. let minulého století, inspirované Aristofanovou komedií *Ženy o Thesmoforiích*. Všimá si vlivu ruského konstruktivismu, českého poetismu, cirkusových prvků a některých postupů hudebního divadla, které předcházely stylu pozdější české avantgardy a ve svém experimentu bezprostředně předjímalý inscenace realizované v Osvobozeném divadle. Interpretaci jedné z nejslavnějších her Karla Čapka *RUR* se věnuje studie Jany Horákové *Moderní mýtus a komedie záměny. Interpretace hry Karla Čapka R.U.R.* Hledá paralelu v průmyslové revoluci na počátku minulého století, v tendenci po ztotožňování člověka a stroje a ve ztrátě měřítka lidskosti. Poukazuje na Čapkovu formální inspiraci klasickým divadlem, na rozdíl od jiných teoretiků zdůrazňuje komediální styl této hry a dokládá tuto svou tezi prvky komické mystifikace a parodie dobových ideálů. Příspěvek Margity Havlíčkové *Divadlo Angela Mingottiho ve stavovské jízdně v Brně* zachycuje vznik jedné z nejstarších divadelních budov postavených v 18. století v Brně, a tím oponuje historikům, kteří tvrdí, že šlo o pouhou přestavbu. Podle autorky se Angelo Mingotti a jeho operní společnost staly jedním z prvních důležitých impulsů ke vzniku druhé, v dějinách středoevropského divadla významné, brněnské městske divadelní budovy.

K historii světového divadla přispívají studie Martina Pšeničky *Kanada, queer a Neidentifikovatelné lidské ostatky a pravá podstata lásky Brada Frasera*.

Autor se v ní zaměřuje na problematiku kanadského multikulturalismu a postkolonialismu a zejména na analýzu hry Brada Fräsera. Hru zařazuje mezi AIDS dramata a současně poukazuje na její kvalitativní přesahy. Sylva Ceballová věnuje pozornost Yvanu Gollovi, osobnosti, která byla výrazným inspiračním zdrojem pro českou divadelní, literární a výtvarnou avantgardu. Soustřeďuje se na jeho manifesty a z dramatické tvorby si všímá tří textů: *Metuzalém aneb Věčný měšťák*, *Ten, který neumírá* a *Pojištění proti sebevraždě*, jež vznikly na přelomu dvacátých let, neboť, jak soudí, jsou nejzdařilejší a nejlépe dokládají autorovu snahu promítnout teoretické myšlenky o dramatu a divadle do vlastních her. Pavel Klein se ve své studii věnuje symbolické interpretaci třetí hry Zinaidy N. Gippiusové *Makový květ*, hraničící na pomezí realismu a symbolismu. S interpretací předešlých dvou textů se měl čtenář možnost seznámit v čísle Q5 a Q6. Tvorbu znovuobjeveného francouzského romantika Gérarda de Nervalu zkoumá studie Petra Christova. Zaměřuje se na dva dramatické texty: *Léo Burckart* a *Obrázkář z Harlemu* a klade je na roveň vrcholných děl romantické tvorby. Neunikají mu ani texty teoretické, zacílené na proces dramatické tvorby.

Pozoruhodný v kontextu historického vývoje muzikálu je příspěvek Moniky Bártové *Kořeny muzikálu*. Sleduje jeho vývoj a vlivy opery, komické opery, operety, baletu, minstrel show, vaudeville, burlesque, revue a zarzuely, tedy forem, které odkazují muzikál k dalším zdrojům, a nikoliv pouze k operetě, jak často argumentuje odborná literatura. Příspěvek *Od dobře napsané hry k teorii dramatu* od Júlia Gajdoše pojednává o historickém vývoji teorie dramatu, jehož dominantním znakem byla preference textu. Soustřeďuje se na 19. století v kontextu klasicistní doktríny, reflektuje úsilí po sestrojení obecného návodu „jak psát hru“ a z toho vycházejícího modelu, jenž byl v touze po úspěchu směřován především k divákům. Všímá si strukturalistického soustředění na texty a jejich analýzu, a poukazuje také na jiný přístup české teorie, který rozlišuje mezi dichotomií textu a inscenace a zdůrazňuje komplexnost scénické formy.

Součástí sborníku jsou také příspěvky studentů – inspirativní práce vznikající v diplomových a individuálních seminářích. Do tohoto čísla jsme zařadili ve zkrácené formě práci Ladislava Stýbla, sledující významné období divadla Semafor, příspěvek Premysla Hniličky, týkající se zvukové dokumentace českého divadla do roku 1945, teoretické pojednání Ivy Šulajové o problematice dramatizační a interpretací her a studii Jany Cindlerové vycházející z teorie chaosu.

K hostování jsme tentokrát přizvali Dwayna Brennu ze saskatchewanské univerzity v Saskatoonu v Kanadě. Důvodem je naše prohlubující se spolupráce, a to jak v oblasti výzkumné a pedagogické, tak na úrovni vzájemné výměny studentů. Jednou z událostí této spolupráce byla také vzájemná výměna pedagogů. V tomto roce Brenna vedl týdenní kurz o kanadském divadle na našem ústavu. Jeho příspěvek se věnuje krátkému působení Severozápadní jízdní police v pevnosti Ford Macleod ve státě Alberta v 19. století a způsobům jejich divadelní prezentace i využívání divadla ve prospěch získání dobrého jména strážců zákona u publika.

Již pravidelně předkládáme odborné veřejnosti sedmý ročník sborníku studií, které jsou procesním výsledkem výzkumné činnosti postgraduálních studentů,

studentů prezenčního studia, externích spolupracovníků a pedagogů ústavu s nadějí, že čtenáři rozpoznají touhu po hledání, po nových metodách, v úsilí přispět k diskusi na stará, nová, ale především inspirativní témata.

J.G.

